

Commissie notitie

Onderwerp: Ombuiging Mantelzorgcompliment.

Inleiding

De behoefte aan mantelzorg¹ zal door de drie decentralisaties, meer gemeentelijke taken en een andere benadering van de vraag en bezuinigingen toenemen. De gemeente wil met de nieuwe middelen die overkomen inzetten op versterking van het aanbod van mantelzorgondersteuning². In de Wmo 2015 is vastgelegd dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor de ondersteuning van mantelzorgers door middel van algemene voorzieningen en maatwerkvoorzieningen. De gemeente Eindhoven geeft hier al jaren uitvoering aan. Daarnaast regelt de Wmo 2015 dat gemeenten in de verordening dienen te bepalen op welke wijze het college zorg draagt voor een jaarlijkse blijk van waardering voor de mantelzorgers. Dat is een nieuwe taak, die voortkomt uit de structurele overheveling van financiële middelen voor het mantelzorgcompliment van het Rijk naar het gemeentefonds, als onderdeel van het sociaal deelfonds.

In deze notitie beschrijven we hoe momenteel blijk van ondersteuning en waardering voor mantelzorgers in Eindhoven wordt vormgegeven. Daarnaast geven we twee richtinggevende voorstellen aan waarop we dit vanaf 2015 vorm willen geven en leggen deze ter advisering voor aan uw commissie.

- Wettelijke taak
decentralisatie mantelzorgcompliment
- Kerntaak gekoppeld aan het werkprogramma van het college
- Onvermijdelijk

¹ *Mantelzorg* wordt op de site van het Steunpunt Mantelzorg Verlicht van de gemeente Eindhoven als volgt omschreven: 'Zorg die je vrijwillig en onbetaald, langdurig en/of intensief geeft aan iemand in je directe omgeving met een gezondheidsbeperking. Voor huisgenoten geldt dat het meer is dan de zorg die je als gebruikelijk aan elkaar geeft.'

² *Mantelzorgondersteuning* is volgens Stimulansz (handreiking mantelzorgwaardering, oktober 2014) bedoeld om mantelzorgers te helpen hun taak vol te kunnen blijven houden. Bijvoorbeeld door middel van informatie over ziekte en verzorging, ondersteuning in het combineren van werk en mantelzorg, of iemand die de taken af en toe over neemt (respijt zorg, dagopvang). Stimulansz geeft in haar handreiking aan dat waardering en ondersteuning dicht tegen elkaar aanliggen. Een goede ondersteuning is tegelijk ook een blijk van waardering.

Achtergrondinformatie

Eindhoven telt ruim 21.000 mantelzorgers volgens de cijfers vanuit de GGD gezondheidsmonitor. Uitgaande van de vermelde 300.000 tot 450.000 aantal zwaar- en overbelaste mantelzorgers op landelijk 16 mln inwoners, betreft het in Eindhoven (ca. 220.000 inwoners) tussen de 4.000 en 6.000 zwaar- en overbelaste mantelzorgers. Bij de SMV staan momenteel ruim 2.000 mantelzorgers geregistreerd. Het aantal Eindhovenaren dat in 2014 een mantelzorgcompliment ontving was ongeveer 5.000.

De gemeente Eindhoven investeert al jaren in informele zorg, waaronder de ondersteuning en waardering van mantelzorgers. Zo ontvangt het Steunpunt Mantelzorg Verlicht (SMV), een belangrijke speler in het veld met breed aanbod, contacten, en een registratiefunctie, een bedrag van ruim 4 ton. Daarnaast ontvangen ook andere aanbieders subsidie voor aanbod van mantelzorgondersteuning (inclusief respijtzorg) en ondersteunt de gemeente het Netwerk Mantelzorg Eindhoven en het Netwerk Informele Zorg. Daarnaast organiseert de gemeente bijvoorbeeld de dag van de mantelzorg 'Eindhoven waardeert'.

Specifiek voor mantelzorgwaardering verstrekt de gemeente Eindhoven sinds enkele jaren via het SMV een Mantelzorgcadeau, met onder meer een pas waarmee inwoners verschillende kortingen kunnen krijgen en gratis toegang tot bepaalde voorzieningen, zoals de passepartout voor de zwembaden en de ijsbaan. Door het verstrekken van de pas krijgt de gemeente tevens een beter beeld van het aantal inwoners met een mantelzorgtaak. Het is belangrijk om deze mensen in beeld te krijgen en te kunnen ondersteunen voordat ze overbelast zijn.

Bovendien heeft het college op 11 november 2014 besloten dat de huishoudelijke hulp toelage ook beschikbaar is voor mantelzorgers. Dat betekent dat mantelzorgers in aanmerking kunnen komen voor huishoudelijke hulp met gemeentelijke korting. Daarmee kunnen mantelzorgers 2 uur per week voor ongeveer €13,50 per uur een huishoudelijke hulp inhuren via een professionele organisatie. De organisatie regelt daarbij alle formaliteiten.

In de Nadere Regeling bij de verordening van de gemeente Eindhoven is bepaald dat mantelzorgers voor de jaarlijkse blijf van erkenning en waardering in aanmerking komen indien zij meer dan 8 uur per week en 3 maanden meer dan gebruikelijke zorg verlenen aan een familielid, een vriend of naaste die woonachtig is in de gemeente Eindhoven. De jaarlijkse blijf van erkenning en waardering wordt uitgevoerd door een door het college aan te wijzen instelling en bestaat uit:

1. mantelzorgkoffer, inhoudende informatie over aanbod voor mantelzorgers, mantelzorgpas en deelname aan de collectieve verzekering;
2. gratis passe-partout om tegen een gereduceerd tarief te zwemmen of schaatsen in bepaalde Eindhovense sportcentra;
3. ondersteuning naar behoefte.

Advies gevraagd aan de commissie om

Inzichtelijk te krijgen in welke richting het mantelzorgcompliment zich moet ontwikkelen. De onderwerpen waarover we advies vragen zijn:

1. Voor welke mantelzorgers willen we een financiële waardering beschikbaar stellen?

2. Hoe kunnen we zorgen dat er maatwerk wordt geleverd bij de vragen van mantelzorgers?

Richtinggevend voorstel

1. Verstrek laagdrempelig een onkostenvergoeding aan mantelzorgers op het minima-niveau.
2. Lever op ondersteuningsvragen van mantelzorgers maatwerk via de generalistentteams.

Argumenten

1. Verstrek laagdrempelig een onkostenvergoeding aan mantelzorgers op het minima-niveau.

- ◆ De landelijke regeling voor het mantelzorgcompliment tot en met 2014 hield in dat mensen met een langdurige indicatie voor extramurale AWBZ-zorg voor hun verzorger een compliment konden aanvragen. Rond de Dag van de Mantelzorg (10 november) ontving de mantelzorger een bedrag van € 200,00 van de Sociale Verzekeringsbank (SVB). De mantelzorger mocht zelf weten waaraan hij het geld besteedde. De regeling had de volgende beperkingen:
 - Lang niet alle mantelzorgers werden bereikt. Alleen mantelzorgers van zorgvragers met een AWBZ-indicatie voor langdurige extramurale zorg kwamen in aanmerking voor het bedrag. Dit betekende dat zorgvragers zonder indicatie, misschien juist doordat zij mantelzorg ontvangen, geen compliment konden aanvragen.
 - De zorgvrager kon maar voor één mantelzorger een compliment aanvragen.
 - Het geld werd niet altijd gebruikt voor ondersteuning van de mantelzorger. Niet zelden werd het geldbedrag toegekend aan een thuiszorgmedewerker, omdat die zoveel voor betrokkene deed. Dat het daarbij niet om een mantelzorger maar om een professionele kracht ging, deed er in praktijk niet toe: men volgde zijn gevoel.
 - De mantelzorger had zelf niet de regie, maar was afhankelijk van de aanvraag van de zorgvrager.
 - Voorheen werd het compliment ook toegekend aan mantelzorgers die - gezien hun financiële positie - geen geldelijke waardering nodig hebben en waarvoor andersoortige waardering passender was.
- ◆ Dit voorstel behelst tevens het verlagen van het bedrag van € 200 naar € 100 per persoon zodat er een bedrag over blijft voor hierna volgend voorstel 2. Op dit moment krijgen ongeveer 5.000 mantelzorgers een compliment van € 200 euro. Hoeveel hiervan mantelzorgers zijn op het minima niveau of hoeveel extra aanvragen de gemeente Eindhoven krijgt is nog niet bekend. Maar uitgaande van 5.000 aanvragers wordt € 500.000 besteed, en is er nog €320.000 over.

2. Lever op ondersteuningsvragen van mantelzorgers maatwerk via de generalistentteams.

- ◆ Hierbij wordt in overweging gegeven de drempel voor mantelzorgwaardering zo laag mogelijk te houden. Dit scheelt niet alleen kosten van indicatie en controle, maar bovendien komt zo een zo groot mogelijke groep mantelzorgers in beeld van de gemeente. Het risico is dan niet zo groot dat mantelzorgers zich pas melden als ze het niet meer volhouden. Want dat kost de gemeente en de samenleving uiteindelijk nog veel meer geld. Als de mantelzorgers al in beeld zijn kan op tijd worden ingesprongen met voorlichting en ondersteuning, om overbelasting te voorkomen.
- ◆ Verwey Jonker heeft in 2012 onderzoek gedaan naar de activiteiten van het SMV. In vervolg hierop heeft Fontys in 2013 onderzoek gedaan naar de ondersteuningsbehoeften van mantelzorgers in Eindhoven. Belangrijke conclusies en bevindingen waren onder meer:
 - Er is vraagverlegenheid, maar ook is het aanbod niet goed bekend bij inwoners. Er is ondergebruik van (respijt)voorzieningen door overbelaste mantelzorgers (dit is ook landelijk zo).
 - De behoefte is divers en persoons- en contextgebonden. De vraag naar ondersteuning verandert mee met de fase van de ziekte en/ of de afhankelijkheid van de zorgvrager (mentale ondersteuning, regelzaken, kwaliteit van zorg). Het aanbod in Eindhoven zou meer vraaggericht kunnen worden ingericht, met individuele ondersteuning op maat.
 - Door WIJteams in te zetten komen ook nieuwere doelgroepen in onder de aandacht en kunnen ook zij passende ondersteuning krijgen. Denk daarbij bijvoorbeeld aan jeugdige-, werkende- en allochtone mantelzorgers. Doelgroepen die nu nog niet goed bereikt worden.
 - De WIJteams in de wijk zijn een goede vindplaats voor mantelzorgers.
 - In de doorontwikkeling van WIJ Eindhoven dienen medewerkers geschoold te worden in de systeemgerichte benadering. Mantelzorgers en zorgvrager dienen als een samenhangend geheel te worden gezien.
- ◆ Betrokken partijen (aanbieders in het Netwerk Mantelzorg Eindhoven, het Netwerk Informele Zorg en WIJ Eindhoven) hebben in 2014, mede op basis van de verrichte onderzoeken, de wens geuit tot een bredere scope van mogelijkheden aan ondersteuning/-waardering, en meer maatwerk. Partijen willen komen tot nieuw aanbod, en verstrekking van mantelzorgwaardering via de generalistentteams. De generalist kan immers samen met de aanvrager het beste bepalen waar behoefte aan is. In dit scenario komt de tegemoetkoming in de vorm van ondersteuning en/of waardering tot stand in het gesprek tussen inwoner en generalist. Resultaat is individueel maatwerk, in een systeemgerichte benadering. Naast individueel maatwerk is er ook behoefte aan wijkgericht of stedelijk collectief aanbod. Zo zou in de wijk bijvoorbeeld een bedrag kunnen worden gevraagd om iets te organiseren voor mantelzorgers.

Procesafspraken

- ◆ Dit voorstel zal met WIJ Eindhoven en het Steunpunt Mantelzorg Verlicht verder moeten worden uitgewerkt. Zo dient nader te worden bepaald wat een mantelzorgers wanneer mag ontvangen. Wat is maatwerk? Wat is de vrijheid van de generalist? Ook zal het werkproces moeten worden ingeregeld. WIJ Eindhoven heeft aangegeven hier vanaf mei 2015 klaar voor te kunnen zijn.

- ◆ Het Steunpunt Mantelzorg Verlicht is op dit moment de expert op het gebied van mantelzorgondersteuning en kan een rol vervullen in de opleiding van generalisten. Het gaat dan bijvoorbeeld om het herkennen van een mantelzorger, en het bepalen van de behoefte. Verder vervult het steunpunt op dit moment een registratiefunctie. In de loop van de tijd kan verschuiving plaatsvinden van taken maar ook aanbod en dus subsidie van het steunpunt naar de generalistentteams. Hier zullen afspraken over worden gemaakt met WIJeindhoven.
- ◆ Zoals eerder is aangegeven in deze notitie, werken het Netwerk Mantelzorg Verlicht en WIJeindhoven samen met een kleine ambtelijke werkgroep deze voorstellen nader uit. Via raadsinformatiebrieven wordt u op de hoogte gesteld van de voortgang.

Burgemeester en wethouders van Eindhoven,

secretaris